

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού
Μαθαίνω για την Ελλάδα
Τετράδιο Εργασιών

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Κωστής Κουτσόπουλος, Καθηγητής Ε.Μ.Π. Μαρία Σωτηράκου, Εκπαιδευτικός Μαρία Τασσόγλου, Εκπαιδευτικός Δημήτριος Ζωγόγιαννης, Εκπαιδευτικός*
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Γεώργιος Κορρές, Επίκ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αιγαίου Αντώνιος Ροβολής, Λέκτορας Χαροκόπειου Πανεπιστημίου Στυλιανή Θωμαδάκη, Εκπαιδευτικός
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Χριστίνα Τάγαρη, Σκιτσογράφος - Εικονογράφος
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Σοφία Στέρπη, Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Γεώργιος Σκαλιάπας, <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Χρήστος Μπόκορος, Εικαστικός Καλλιτέχνης
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

* συμμετείχε στη συγγραφή του πρώτου μέρους (1/3) του διδακτικού πακέτου

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

Πράξη με τίτλο:	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ Δημήτριος Γ. Βλάχος Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ. <i>Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
	«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»
	Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου Γεώργιος Τύπας <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
	Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου Γεώργιος Οικονόμου <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.	

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Κωστής Κουτσόπουλος   Μαρία Σωτηράκου   Μαρία Τασσόγλου

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:

Γεωγραφία Ε΄ Δημοτικού

Μαθαίνω για την Ελλάδα

Τετράδιο Εργασιών

Ο χάρτης. Γιατί σχεδιάζουμε τους χάρτες

Δραστηριότητες

- 1.** Σχεδίασε στο παρακάτω πλαίσιο το πάρκο της περιοχής σου. Σκέψου τι μπορεί να περιλαμβάνει ένα πάρκο και τοποθέτησέ το μέσα σ' αυτό. Σχεδίασε, δηλαδή, τον χάρτη του πάρκου.

- 2.** Συμπλήρωσε τις λέξεις που λείπουν στο παρακάτω κείμενο:

Ο χάρτης απεικονίζει τη _____ ενός τοπίου. Περιλαμβάνει πολλές _____, που είναι χρήσιμες σε όλους μας. Είναι, δηλαδή, ένα χρήσιμο _____.

- 3.** Ποιες από τις παρακάτω αλλαγές έχουν γίνει από τη φύση και ποιες από την παρέμβαση του ανθρώπου; Να κάνεις τις αντιστοιχίσεις.

Σήραγγα ●	● Αλλαγές από τη φύση
Ρήγμα ●	● Αλλαγές από τον άνθρωπο
Διώρυγα ●	
Κατολισθήσεις ●	
Δημιουργία χειμάρρου ●	
Κυματοθραύστες ●	
Γέφυρα ●	

Κεφάλαιο 2ο

Τα είδη των χαρτών

Δραστηριότητες

1. Ο χάρτης παραγωγής προϊόντων της Ελλάδας μάς δείχνει τα προϊόντα που παράγει η χώρα μας. Παρατήρησε τον χάρτη και γράψε ποια είναι τα προϊόντα που παράγονται στις περισσότερες περιοχές.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Εικόνα 2.1: Χάρτης παραγωγής προϊόντων

2. Δίνονται τα εξής είδη χαρτών: οδικός, παραγωγής προϊόντων, γεωμορφολογικός, πολιτικός, ακτοπλοϊκός, αρχαιολογικός. Σκέψου και απάντησε ποιον χάρτη θα χρησιμοποιήσεις, για να:

- α)** βρεις τα βουνά, τις πεδιάδες, τις λίμνες και τους ποταμούς μιας χώρας
_____
- β)** γνωρίσεις τα προϊόντα που παράγει μια περιοχή _____
- γ)** επισκεφτείς έναν αρχαιολογικό χώρο _____
- δ)** δεις από ποια νησιά θα περάσεις φεύγοντας από τον Πειραιά και πηγαίνοντας στην Αστυπάλαια _____
- ε)** εντοπίσεις τις πρωτεύουσες των νομών της Ελλάδας _____
- στ)** ταξιδέψεις από τη Λαμία στην Έδεσσα _____

3. Συμπλήρωσε την ακροστιχίδα της λέξης «ΧΑΡΤΗΣ»:

- Χ** _____ Εποχή που κάνει πολύ κρύο
- Α** _____ «του πολίτη»: ένα μάθημά μας
- Ρ** _____ Μέρος του φυτού
- Τ** _____ Ημέρα της εβδομάδας
- Η** _____ Μας ζεσταίνει με τις ακτίνες του
- Σ** _____ Τα έβαζαν οι πειρατές, για να βρίσκουν τους θησαυρούς

Η ταυτότητα του χάρτη (τίτλος, υπόμνημα)

Δραστηριότητες

1. Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

- α) Ο τίτλος του χάρτη είναι ένα στοιχείο της ταυτότητάς του
- β) Το υπόμνημα του χάρτη είναι ένα χαρτογραφικό αλφάβητο
- γ) Για κάθε γλώσσα του κόσμου υπάρχει κι ένα «χαρτογραφικό αλφάβητο»
- δ) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει λέξεις και αριθμούς
- ε) Το υπόμνημα του χάρτη περιλαμβάνει σύμβολα

2. Γράψε με δικά σου λόγια μία απάντηση σε κάθε ερώτηση:

- α) Τι είναι ο τίτλος ενός χάρτη;
.....
.....
- β) Γιατί χρειάζεται ο χάρτης να έχει τίτλο;
.....
.....
- γ) Τι είναι το υπόμνημα του χάρτη;
.....
.....
- δ) Γιατί χρειάζεται να έχει υπόμνημα ένας χάρτης;
.....
.....
- ε) Γιατί το υπόμνημα πρέπει να αποτελείται από σύμβολα και όχι από λέξεις;
.....
.....

3. Παρατήρησε τον χάρτη της Πελοποννήσου, ο οποίος δε συνοδεύεται από υπόμνημα. Προσπάθησε να σχεδιάσεις μια εκδρομή. Ποια προβλήματα θα παρουσιαστούν, καθώς θα καταστρώνεις τα σχέδιά σου;

Εικόνα 3.1: Χάρτης με σύμβολα

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

Κεφάλαιο 4ο

Η κλίμακα του χάρτη

Δραστηριότητες

1.

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

- α) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι η απόσταση μεταξύ δύο σημείων πάνω στον χάρτη
- β) Η κλίμακα ενός χάρτη είναι ένας αριθμός, που δείχνει πόσες φορές είναι μικρότερη μια περιοχή επάνω στον χάρτη από την ίδια περιοχή στην επιφάνεια της Γης
- γ) Αν η απόσταση δύο περιοχών στον χάρτη (υπό κλίμακα 1:1.000.000) είναι 5 εκατοστά, τότε η πραγματική απόσταση είναι 5.000.000 εκατοστά ή 50 χιλιόμετρα
- δ) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει και η πραγματική απόσταση δύο περιοχών
- ε) Όταν αλλάζει η κλίμακα του χάρτη, αλλάζει η απόσταση δύο περιοχών πάνω στον χάρτη

2.

Η πραγματική απόσταση Αθήνας – Λαμίας είναι περίπου 200 χιλιόμετρα. Αν ένας χάρτης έχει σχεδιαστεί με κλίμακα 1:1.000.000, πόση είναι η απόσταση των δύο πόλεων πάνω στον χάρτη σε ευθεία γραμμή; Σημειώστε στο πλαίσιο δύο κουκκίδες, που θα συμβολίζουν τις δύο πόλεις και υπολογίστε την απόστασή τους.

3.

Μπορείς κι εσύ να σχεδιάσεις την αίθουσα διδασκαλίας υπό κλίμακα! Για κάθε ένα μέτρο πραγματικής απόστασης θα σχεδιάζεις 2 εκατοστά στο χαρτί. Πόσο είναι το πραγματικό μήκος και το πραγματικό πλάτος της αίθουσας; Με ποιες διαστάσεις θα τα σχεδιάσεις στο πλαίσιο που ακολουθεί; Γράψε με κλάσμα την κλίμακα που σου δόθηκε.

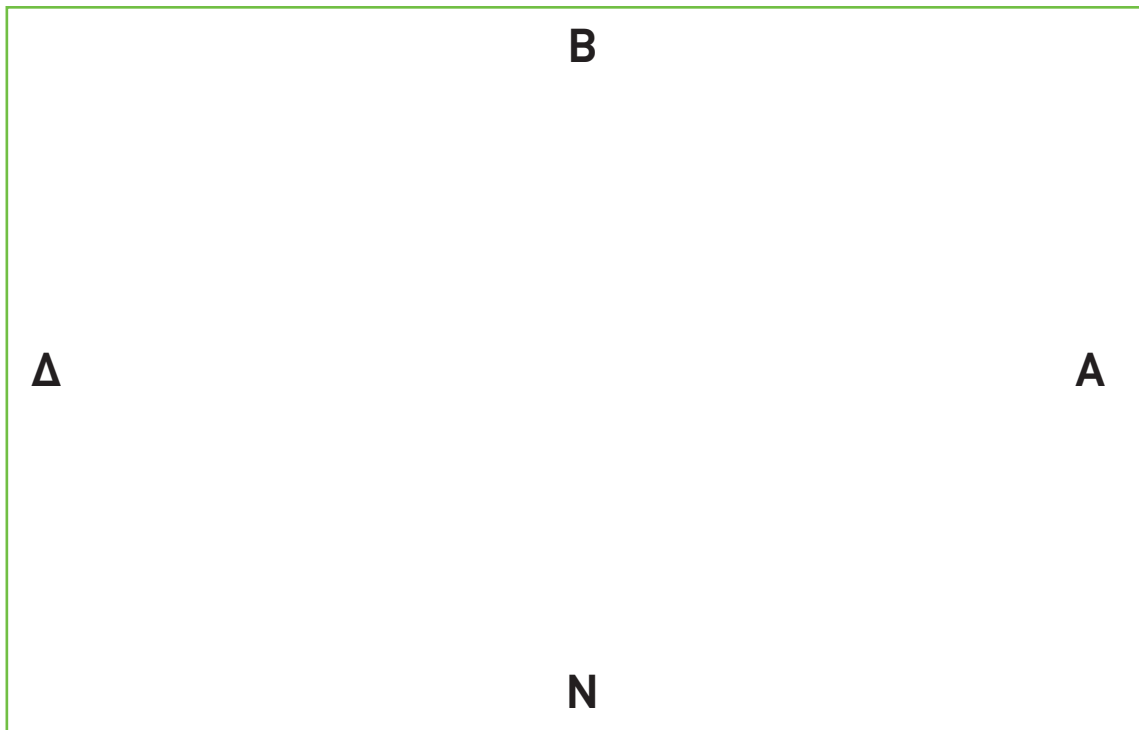
Προσανατολισμός με τη βοήθεια του χάρτη

Δραστηριότητες

1. Συμπλήρωσε το παρακάτω κείμενο με τις λέξεις που λείπουν:

Για τον προσανατολισμό μας χρησιμοποιούμε τα τέσσερα σημεία του _____. Όταν τείνουμε το δεξί μας χέρι προς την Ανατολή, τότε το πρόσωπό μας θα κοιτά τον _____. Ο _____ είναι το σημείο του ορίζοντα που δείχνει πάντα η _____ βελόνα της _____. Η πυξίδα είναι όργανο που μας βοηθά να _____.

2. Στο παρακάτω προσανατολισμένο πλαίσιο ζωγράφισε την τάξη σου με τα θρανία, την έδρα, τον πίνακα, τη βιβλιοθήκη, την πόρτα κ.λπ. Βρες τη σχετική θέση του θρανιού σου ως προς την έδρα, τη βιβλιοθήκη και την πόρτα.

3. Απάντησε στις ερωτήσεις:

α) Ποια είναι η σχετική θέση του σπιτιού σου ως προς την εκκλησία της ενορίας σου;

.....
.....

β) Τι εννοούμε λέγοντας ότι κάθε χάρτης είναι προσανατολισμένος;

.....
.....

Ενότητα 1η

Οι χάρτες. Ένα εργαλείο για τη μελέτη του κόσμου

1ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να γράψετε τι είδους είναι οι παρακάτω χάρτες Α, Β και Γ και τι πληροφορίες αντλούμε από αυτούς.

.....
.....
.....
.....

Α

Β

Γ

1ο Φύλλο αξιολόγησης: Θεματικοί χάρτες

2. Να απαντήσετε στις ερωτήσεις: α) Τι είναι ο τίτλος του χάρτη; β) Τι είναι το υπόμνημα; γ) Τι είναι η κλίμακα ενός χάρτη;

.....
.....
.....
.....

Η μορφή και το σχήμα της Ελλάδας

Δραστηριότητες

- 1.** Παρατηρώντας τον γεωμορφολογικό χάρτη του βιβλίου σας συζητήστε και γράψτε ποιο είναι το κύριο χαρακτηριστικό του σχήματος της Χαλκιδικής, της Μαγνησίας και της Κρήτης.

.....

.....

.....

.....

- 2.** «Στείλε» με βέλη τις πόλεις και τα νησιά στην ηπειρωτική ή στη νησιωτική Ελλάδα.

Ναύπλιο

Φολέγανδρος

Πάρος

Εύβοια

Πρέβεζα

Κατερίνη

Παξοί

Πειραιάς

Σπάρτη

Θεσσαλονίκη

Ηπειρωτική Ελλάδα

Νησιωτική Ελλάδα

Ιωάννινα

Σπεία

Κοζάνη

Λήμνος

Καστοριά

Ζάκυνθος

Ρέθυμνο

Ξάνθη

Πάτρα

Πόρος

- 3.** Κοιτώντας τον χάρτη του βιβλίου σου προσπάθησε να σχεδιάσεις κι εσύ τον χάρτη της Ελλάδας στο πλαίσιο που ακολουθεί.

Κεφάλαιο 7ο

Η θέση της Ελλάδας στον κόσμο, στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο

Δραστηριότητες

1.

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Ελλάδα στα νότια βρέχεται από το Λιβυκό πέλαγος

β) Η Ελλάδα βρίσκεται στη νοτιοδυτική Ευρώπη

γ) Η χώρα μας είναι κράτος της
Νοτιοανατολικής Ευρώπης

δ) Δυτικά η Ελλάδα βρέχεται από το Ιόνιο πέλαγος

ε) Το Αιγαίο βρέχει τις ελληνικές και τις τουρκικές ακτές

2.

Ζήτησε από τη μητέρα σου ή από τη γιαγιά σου τρεις συνταγές μαγειρικής του τόπου σου. Είναι επηρεασμένες από κάποιον άλλο λαό; Από ποιον; Εξήγησε γιατί.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.

Στον τόπο όπου κατοικείς υπάρχει ένα οικοδόμημα που μαρτυρεί την επίδραση ενός πολιτισμού διαφορετικού από τον ελληνικό; Ποιο είναι αυτό; Ποιος πολιτισμός έχει επιδράσει στην κατασκευή του; Αν υπάρχουν κι άλλα κτίσματα, κατάγραφέ τα.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας

2ο φύλλο αξιολόγησης

1. Να γράψετε γιατί η Ελλάδα θεωρείται το «σταυροδρόμι τριών ηπείρων». Ποιες είναι οι ήπειροι αυτές;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Παρατηρήστε τον χάρτη. Γράψτε τις χώρες με τις οποίες συνορεύει η χώρα μας και τα πελάγη από τα οποία βρέχεται.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2ο Φύλλο αξιολόγησης: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Καλή Επιτυχία!

Κεφάλαιο 8ο

Οι ακτές της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1.

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

α) Η Ελλάδα είναι το «ακρωτήριο» της χερσονήσου του Αίμου

β) Ο πορθμός είναι κομμάτι ξηράς που χωρίζει δύο θάλασσες

γ) Η χώρα μας παρουσιάζει πλούσιο οριζόντιο διαμελισμό

δ) Στον οριζόντιο διαμελισμό ανήκουν και τα νησιά

ε) Ο όρμος είναι μικρό ακρωτήριο

2.

Με τη βοήθεια του χάρτη της τάξης σου αντιστοίχισε τις χερσονήσους με τα ακρωτήρια:

Λακωνική χερσόνησος

Αργολίδας χερσόνησος

Χαλκιδικής χερσόνησος

Πυλίας χερσόνησος

Αττικής χερσόνησος

Ακρωτήριο Άκραθως

Ακρωτήριο Ακρίτας

Ακρωτήριο Μαλέας

Ακρωτήριο Σκύλαιο

Ακρωτήριο Σούνιο

3.

Γράψε στις παρακάτω γραμμές τι είναι εκείνο, για το οποίο είναι ξακουστός ο πορθμός του Ευρπίου. (Αναζήτησε πληροφορίες σε εγκυκλοπαίδειες ή άλλες πηγές.)

.....
.....
.....
.....

4.

Γράψε τη διαφορά του **πορθμού** από τον **ισθμό**.

Ισθμός:

.....
.....

Πορθμός:

.....
.....

Κεφάλαιο 10ο

Μεγάλα νησιωτικά συμπλέγματα και νησιά της Ελλάδας

Δραστηριότητες

1.

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστές και ποιες λανθασμένες;

Γράψε «Σ» για τη σωστή και «Λ» για τη λανθασμένη στο

- α) Τα Επτάνησα είναι νησιά του Ιονίου πελάγους
- β) Στις Σποράδες ανήκει και η Μύκονος
- γ) Το έδαφος των νησιών μας είναι γενικά πεδινό
- δ) Νησιωτικό σύμπλεγμα είναι ομάδα μικρών και μεγάλων νησιών σε μια θαλάσσια περιοχή
- ε) Το μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων είναι η Ρόδος

2.

Δίνονται τα ονόματα νησιών: Νάξος, Ζάκυνθος, Κως, Ρόδος, Θάσος, Λευκάδα, Λήμνος, Σαμοθράκη, Κέρκυρα, Χίος, Λέσβος, Άνδρος, Κεφαλονιά, Κύθηρα. Τοποθέτησέ τα στον παρακάτω χάρτη.

Εικόνα 10.1: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

